

İKV BİLGİ NOTU

TEMEL HAKLARLA UYUMLU BİR YEŞİL MUTABAKAT'A DOĞRU

Aygen Torun, İKV Uzman Yardımcısı

AB Temel Haklar Ajansı, 15 Ocak 2025 tarihinde “Temel Haklarla Uyumlu Bir Avrupa Yeşil Mutabakatı'na Doğru” isimli bir rapor yayımladı.¹ Rapor, Yeşil Mutabakat'ın güvenilir, temiz, sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevrede yaşama hakkı ve bununla ilişkili diğer temel haklar bağlamında incelendiği çalışmanın sonuçlarına yer veriyor. Rapor, aynı zamanda AB kurumları, politika yapıcılar, üye ülkeler ve diğer paydaşların dikkatini temel hakların Yeşil Mutabakat strateji ve mevzuatındaki yerine çekmeyi ve bu konuda farkındalık yaratmayı amaçlıyor. Raporun temel bulgusu ise temel hakların Yeşil Mutabakat ve iklim politikasında eksik olduğu. Rapor, gelecekteki iklim politikalarına temel hakların entegre edilmesi gerektiğine işaret ediyor ve bu sayede adil ve kapsayıcı bir dönüşüm sağlanabileceğini belirtiyor.

AB'de temel haklar Avrupa Birliği Antlaşması'nın (*The Treaty on European Union*) 2'nci ve 6'ncı maddeleri ile temin ediliyor. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı (*The Charter of Fundamental Rights of the European Union*) ise AB hukukunun uygulanmasında üye ülkeleri bağlayıcı ve temel haklar konusunda üye ülkelere yol gösterici rol oynuyor. Yeşil Mutabakat mevzuatının uygulanmasında bu Antlaşma ve Şart'a uygunluğun sağlanması gerekiyor, bu da temel hakların korunmasını sağlıyor.

İklim değişikliği toplumun her kesimini ve bireyleri farklı düzeylerde etkiliyor. Hassas gruplar iklim değişikliğinden orantısız düzeyde olumsuz etkileniyor. Düşük gelir grupları, etnik kökeni dolayısıyla ayrımcılığa uğrayan gruplar, çocuk, genç ve yaşlılar, engelliler iklim değişikliğinden daha fazla etkileniyor.

AB Temel Haklar Ajansı tarafından yapılan bu çalışma Yeşil Mutabakat yasama dosyaları incelendiğinde iklim değişikliğinin temel haklar üzerindeki etkilerini ele alma konusunda eksik ve parçalı bir yaklaşım benimsendiğini ortaya koyuyor. Ayrıca AB iklim politikasında temel hakların henüz tam anlamıyla ana akımlaştırılmadığı belirtiliyor. Temel hakların incelenen dosyalarda sınırlı ve geçici bir uygulama süresini kapsayacak şekilde yer aldığı görülüyor. AB ve üye ülkeler tarafından uygulanan iklim değişikliği hedeflerine ulaşma yönündeki politika ve tedbirleri nadiren temel haklar bazlı bir yaklaşım içeriyor.

Gelecekte üretilecek iklim değişikliği mevzuatı ve politika girişimlerine temel hakların ana akımlaştırılması önerisini sunan rapor temel hakların iklim değişikliği politikalarında sistematik, açık ve kapsamlı bir şekilde yer almasının adil ve kapsayıcı bir dönüşümü sağlayacağını ifade ediyor.

¹ European Union Agency for Fundamental Rights, “Towards a Fundamental Rights-Compliant European Green Deal”, 15.01.2025, <https://fra.europa.eu/en/publication/2025/european-green-deal?page=4#read-online>.